

MÚLÓ ÉS ÖRÖK

WEÖRES SÁNDOR EMLÉKÉRE

A százéves költő, akit most ünneplünk, akiről szólni szeretnék, mindentudó és mindent látó. Papírra varázsolta a világirodalom színeit, lépdelve könnyedén évszázadokon át, mint énekes madár a fák hegyén.

Weöres Sándor nem szűnő kíváncsisággal csüggött a világ dolgain, a hétköznapi kis csodákon. Minden érdekelte, ami régi, és ami új. Szívében megfértek a „magyar” versek, visnu isten legendás híru papjának, Dzsajadévának pásztoréneke, vagy Henri Michaux-nak dadaista sorai...

„Szekfűvirágleheletzuhatagos-
örömillatu délővi szélben,

fülemüleszavú kusza méhzizegésű
lugas susogó sűrűjében”

Micsoda szóörvényes mondatok!
Ki tudná utánozni? Megközelíteni? Ész
fiatalkori remeklését:

„Éj-mélyből fölzengő
Csing-ling-ling – száncsengő.
Száncsengő –csing-ling-ling -
Tél öblén halkán ring.”

Hallgatom a muzsikáló versszakokat, és egyszeriben fölzeng – 30 év távolából – egy csapat gyerek: tökmag emberkék mondják a tündér verseket, fűjják teli torokból, és arcuk kitzesedik. Csupa vidámság mindenki, majd felroppennek a közös boldogságtól. De hol a költő? Hová lett a kedves vendég a könyvtárból? Nem tűnt el, csak leheveredett a földre, ott ül közöttük, mint egy fiúcska.

Weöres Sándor 1913. június 22-én született. Apja földbirtokos katonatiszt volt, édesanyja művelt polgárcsaládból származott.

A költő Csöngén élt sokáig, a Nyugat-Dunántúl szívében, a lágýredőjű kemenesi dombok árnyékában fekvő kis evangélikus faluban. 1947-ben Pestre költözött; 1948-ban feleségül vette Károlyi Amyt.

Ennyi a szűk életrajz. A többi egy tudatosan épített költői pálya. Munka, és munka. Fáradhatatlanul. Az éjszaka csillag-csendjében.

Visszapergetem az időt. Mi lehetett a legfontosabb? A felfedezés pillanata: 1929. április 14-én Bónyi Adorján, mint csodagyereket bemutatta Weöres Sándort a *Pesti Hírlapban*. És a folytatás: Babits és Kosztolányi egyengette az ifjú költő útját, biztató leveleik, szívmeleg soraik, mint fehér kenyér, olyan lehetett.

(1928 őszen négy versét közölte a *Nyugat*.) Kodály Zoltán olvasta az *Öregek* című költeményét, ami egyik legszebb kórusművének lett az ihletője. (1934-ben el is látogatott Csöngére, hogy meghallgassa az ottani népdalokat, és új feladatokra biztassa a diáksapkás fiatalembert.) Azután megállíthatatlan, termékeny évek jöttek.

Kevés szó esik egy tüneményes, csupa-szeretet nőről: é d e s a n y j á r ó l. „*Anyám négy nyelven olvasott és beszélt – nyilatkozta egy kései riportjában. – Örült, hogy bennem is van kulturális érdeklődés. Anyámtól már hat-hét éves koromban olyan olvasmányokat kaptam, mint Shakespeare, Goethe, Madách, Csokonai...*”

Mesterek, barátok – mindegyik fontos, kísérik a költőt évtizedeken át: Füst Milán, Fülep Lajos zengővárkonyi tudós lelkész, Várkonyi Nándor könyvtáros az atyai barát, Hamvas Béla a kivételes kovász, apavallás, a megpróbáltatások idején. (Weöres 1957-től 1964-ig hallgatásra volt ítélve. Nehezen tudta megjelentetni írásait, egyetlen jövedelme a műfordítás volt.)

Milyen ez a költészet. Minden tökéletes, és muzsikál, föltámad az ősvilág, a mitikus asszír és ógörög hétköznapi. „Szerepjátszó készségének és stílusvirtuozitásának remeklése a *Psyché* című versregénye” – köszöntötte megjelenésekor Kenyeres Zoltán. A másfélszáz évvel korábbi időbe képzelt költőnőnek, Lónyai Erzsébetnek korán kilobbant élete elevenedik meg az archaikus nyelven írt versekben, levéltöredékekben.

Weöres Sándor műfordítóként is kivételesen alkotott: görög, latin, angol, francia, kínai, olasz, orosz, ukrán klasszikus művek tolmácsolásával a legjobbak közé emelkedett. Színdarabjai különös vállalkozások, nem érik el magas költői szintjét. Egyelőre holt szerző a drámaírók társaságában. A *Holdbéli csónakos* pécsi (ős)be-mutatójára negyven évet kellett várni. Mesejátékaiban, oratóriumaiban, színdarabjaiban az ember és hatalom viszonyát vizsgálta, a nagyobb változások problémáit.

Végül szólnom kell Weöres Sándor hitéről. Hiszen a legtöbbet erről kérdezték, provokálták, és ő szokásához híven, mindig kedvesen válaszolt. Pontosan és ércebe vésvé. Istene, kedves csöngői temploma, távol-keleti kolostorai, pagodái, imádkozó szerzetesei, mind ott rejtőznek verseiben. Ő maga sokat sétált a Vár ódon szép házai közt, hallgatta a Budavári evangélikus templom mély csendjét és vasárnapi orgonahangversenyét. Gondolatai közül sokat leírt, egyet idézek is: „Számomra csak egy ember létezik: Jézus. Jézus létezik, és ő létezik mindazokban, akik benne és általa vannak. Azért írok, mert jobban, pontosabban ki akarom fejezni az azonosságot Jézussal, bennem és másokban. Fűtyülök rá, hogy hányan olvassák, vagy hányan nem olvassák a verseimet. Egyetlen célom: egy fokkal közelebb hozni a jóakarátú, érzékeny olvasót ehhez az azonossághoz.”

Fenyvesi Félix Lajos

WEÖRES SÁNDOR KÖZTÉRI SZOBRA — VERES GÁBOR ALKOTÁSA